

FİNANSAL OKURYAZARLIK

ÖĞRETİM PROGRAMI VE ÖĞRETMEN EL KİTABI

4. SINIF

KKTC MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

FİNANSAL OKURYAZARLIK ÖĞRETİM PROGRAMI VE ÖĞRETMEN EL KİTABI 4. SINIF

PROGRAM GELİŞTİRME KOMİSYONU

Salih SARPTEN

Hazal Terzioğlu DOKUZLAR

Gizem M. MUHTAROĞLU

KKTC
Millî Eğitim Bakanlığı

Temel Eğitim Program Geliştirme Projesi kapsamında oluşturulan bu kitap;
KKTC Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Dairesi tarafından ders kitabı olarak kabul edilmiştir.

Bu ders kitabı KKTC Millî Eğitim Bakanlığına aittir ve her hakkı saklıdır.
Kitabın metin, soru, şekil ve görselleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz.

GRAFİK TASARIM

Derviş KULLE

İlk Baskı: 2025

Talim ve Terbiye Dairesi Müdürlüğü

Bu program, Milli Eğitim Bakanlığı ve Kuzey Kıbrıs Bankalar Birliği işbirliğinde gerçekleştirilen Finansal Okuryazarlık Farkındalık ve Yetkinlik Artırma Projesi kapsamında geliştirilmiş ve 2025-2026 öğretim yılından itibaren ilkokullarımızın dördüncü (4.) sınıflarında uygulanmaya konulmuştur.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Mehmet Âkif Ersoy

ANDIMIZ

Türk'üm,
Doğruyum, çalışkanım.

İlkem,
Küçüklerimi korumak,
Büyüklerimi saymak,
Yurdumu, milletimi,
Özümden çok sevmektir.

Ülküm,
Yükselmek, ileri gitmektir.

Ey büyük Atatürk!
Açtığın yolda, gösterdiğin hedefe
Durmadan yürüyeceğime ant içerim.

Varlığım,
Türk varlığına armağan olsun.

Ne mutlu Türk'üm diyene!

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK
(1881-1938)

Dr. Fazıl KÜÇÜK
(1906-1984)

Rauf R. DENKTAŞ
(1924-2012)

İçindekiler

Önsöz	12
Önsöz	14

Ünite 1 - Tüketim..... 16

İhtiyaçlar ve İstekler.....	16
İhtiyaç Nedir?.....	17
İstekler.....	18
Etkinlikler	19
Bilinçli Tüketim ve Tüketici Hakları	21
Bilinçli Tüketim Nedir? Bilinçli Tüketici Nasıl Olunur?	22
KKTC - Tüketicileri Koruma Yasası	22
Bilinçli Tüketici Misiniz?	23
Satıcı, Satışa Sunduğu Ürünü Satmaktan Kaçınamaz.....	23
Etkinlikler	24

Ünite 2 - Para..... 25

Paranın Ortaya Çıkışı	25
Para Nedir? Ne İşe Yarar?	26
Paranın Özellikleri	26
Madeni Paranın Doğuşu.....	27
Kağıt Paranın (Banknot) Doğuşu.....	27
Türk Lirası Banknotları	28
Etkinlikler	32
Para Nasıl Kazanılır.....	33
Para Nasıl Kazanılır?.....	34
Gelir ve Gelir Kaynakları.....	34
Mal ve Hizmet Derken Neyi Kastediyoruz?	34
Etkinlikler	35
Paramız ve Para Birimleri.....	36
Metal Paralar Darphane, Banknotlar Merkez Bankası Tarafından Basılır	37
Merkez Bankası Ne Yapar	37
Banknotların Güvenlik Özellikleri.....	38
Paralarımız ve Para Birimleri.....	40
Döviz Nedir?	40
Ülkemizde Sıklıkla Kullanılan Yabancı Paralar	40
Etkinlikler	41

Eğitimin amacı toplumların siyasal, ekonomik ve kültürel durumlarına göre değişmekle birlikte bireylerin kişisel yeteneklerini, insan ilişkileri konusundaki becerilerini, ekonomik yönden yeterliklerini geliştirmek ve vatandaşlık görevlerini tam olarak yerine getirmeyi sağlamak olarak belirtilmektedir. Gittikçe karmaşıklaşan günümüz dünyasında yaşam, insanın birçok yeni bilgi ve beceriye sahip olmasını gerektirmektedir. Bu durum, eğitimin bireye kazandırması gereken yeterliklerin farklılaşmasına, zorunlu eğitim süresinin gittikçe artmasına yanı sıra kavramların içeriğinin de değişmesine neden olmaktadır.

Okuryazarlık kavramı bunlara örnek gösterilebilir. Kodları çözümleme olarak tanımlanan okuma-yazmadan farklı olarak okuryazarlık, anlamlandırmayı da içermektedir. İnsanların yeterince işlevsel olabilmeleri için gereken, dünyayı asgari düzeyde anlama ve kendini anlatma düzeyi, ulaşım, iletişim, bilişim teknolojilerindeki gelişmelerle gittikçe artmaktadır.

Okuryazarlık kendi içinde “fen okuryazarlığı”, “teknoloji okuryazarlığı” “medya okuryazarlığı” gibi alt alanlara ayrılmaktadır. Çoğu kez bu alt alanlar net olarak tanımlanamamakla birlikte, hepsi hem bilgi hem beceri hem de duyuşsal öğeleri içermektedir. Hiç kuşku yok ki önemi katlanarak artan okuryazarlık alanlarından birisi de finansal okuryazarlıktır.

Finansal okuryazarlığın bireysel olarak karar vermeye dönüştüğü yerdir. Bir ev sahibi olmak ya da çocuklarının üniversite eğitimi için para biriktirmek olabilir. Kişisel finans yönetimi önem verdiği hedefleri desteklemek, emeklilik planlaması yapmak ve geleceğinizi güvence altına almak için gereken araçları sunar.

Finansal okuryazarlıkla ilgili bilgileri kavrama, finansal beceriler ve bu becerilerde kendine güven ile bunları uygulama eğilimi finansal okuryazarlığın temel öğeleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Başka bir ifadeyle söylenecek olursa finansal okuryazarlık bireylere kazandırılması gereken önemli bir yeterlik olarak tanımlanmakta, böylelikle bu yeterliliğin kazandırılması için çaba gösterilmesi yönünde stratejiler geliştirilmesi gerekmektedir.

Finansal okuryazarlık bireylerin ekonomik durumları hakkında bilinçli kararlar vermelerini sağlar. Farklı finansal ürün ve hizmetlerle ilişkili riskleri ve ödülleri anlamalarına yardımcı olur. Finansal okuryazarlık ayrıca bireylerin daha iyi finansal kararlar almasına yardımcı olur. Günümüzde bilinçli finansal kararlar almak her zamankinden daha önemli hale geldi. Gençlerimizin planlamalarını doğru yapabilmeleri geleceğe dönük yaşam kalitelerini artırmaları son derece önemsiyoruz. Bu nedenle de Milli Eğitim Bakanlığı olarak Finansal Okuryazarlık Öğretim Programını da eğitim sistemine entegre etme kararlılığındayız.

Bu kararlılıktan hareketle Bakanlığımız ve Bakanlar Birliği işbirliğinde Talim ve Terbiye Dairesi Müdürlüğümüzce “Finansal Okuryazarlık Öğretim Programı ve Öğretmen El Kitabı” geliştirilmiş ve kademeli olarak uygulanmaya konulmaya başlanmıştır. Öğrencilerimize ve ülkemize hayırlı olsun.

Nazım Çavuşoğlu
Milli Eğitim Bakanı

Finansal Okuryazarlık

Finansal okuryazarlık dijital çağın gerektirdiği okuryazarlık alanlarından biri olarak değerlendirilmektedir. Hızlı dönüşümlerin, yeniliklerin ve büyük bir veri akışının yaşandığı günümüzde gençler daha karmaşık finansal ürünler, hizmetler ve sistemler ile karşı karşıya bulunmaktadır.

Bu koşullarda gençlerin finansal risk ve fırsatların farkında olmaları, bütçelerini doğru yönetebilmeleri ve finansal problemlere karşı öngörü geliştirebilmeleri bireylerin ve dolayısıyla toplumun finansal bilinç seviyesini geliştirmeye katkı sağlayacaktır. Bu noktada Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) tarafından sıklıkla vurgulanan gençlerin mümkün olduğunca küçük yaşlardan itibaren finansal eğitiminin sağlanması ve finansal eğitimin zorunlu eğitim müfredatı ile bütünleştirilmesi hususu dikkate alınması gereken bir olgudur. Bireylerin ve toplumun refah düzeyini etkileyecek olan bu yeterliğin her birey için eşit eğitim fırsatı çerçevesinde sunulması gerekir. OECD finansal okuryazarlığı oluşturan unsurları finansal bilgi, finansal tutum ve finansal davranış olarak sıralamaktadır. Ülkelerin böyle bir yeterliği bireylerin kendi olanakları dâhilinde geliştirmelerini bekleyerek riske atması ve finansal eğitimi göz ardı etmesi uzun vadede toplumda finansal sistemin sağlıklı işleyişini engelleyecek olumsuz etkilerin ortaya çıkmasına neden olacaktır.

Neden İhtiyaç?

Günümüzde her kesimin finansa erişimi vardır ve finansın doğru kullanımı çok önemli hale gelmiştir. Kredi kartı kullanım alternatiflerini karşılaştırmaktan ödeme yöntemleri arasında tercih geliştirmeye, ne miktarda tasarruf yapılacağından bunun nereye yatırılacağına ve en iyi koşullarda kredinin nereden temin edileceğine kadar pek çok finansal kararın doğru şekilde verilmesi finansal okuryazarlık gerektirmektedir.

Küreselleşme ve teknolojik gelişmeler finansal ürün çeşitliliğini artırmış, ürün ve hizmet sözleşmelerini karmaşıklaştırmış, tüketiciler açısından belli düzeyde bir finansal bilgi, birikim, yeterli risk analizi yapabilme kapasitesi ve farkındalık gerektirmiş, finansal okuryazarlık kavramını üzerinde önemle durulması gereken bir konu haline getirmiştir.

Finansal tüketicinin eğitim ihtiyacı şimdiki haliyle okul veya sosyal ortamlarda karşılanmamaktadır. Bu nedenle, finansal ihtiyaçlarını doğru tespit etmesi, karşı karşıya kaldığı riskleri değerlendirebilmesi ve yaşanacak sorunlarda hak ve sorumluluklarının bilincine varması için finansal okuryazarlık eğitiminin öncelikle öğrencilere milli eğitim müfredatı çerçevesinde verilmesi bir ihtiyaç ve zaruret haline gelmiştir.

Kuzey Kıbrıs Bankalar Birliği olarak finansal okur-yazarlık konusundaki çalışmalarımızın evveliyatı 2017 yılına kadar gitmekte ve temel olarak milli eğitim programının bir parçası olması hedefini taşımaktaydı. 26 Nisan 2023 tarihinde KKTC Eğitim Bakanlığı ile imzalanan “Eğitilere Yönelik İş birliği Protokolü” ile bu hedefimiz doğrultusundaki ilk adım atılmış ve finansal okuryazarlık eğitiminin resmi müfredat kapsamına alınarak ilk aşamada meslek liselerinde başlaması ve ardından diğer okullara ve yaş gruplarına yönelik uyarlanarak yaygınlaştırılması kararlaştırılmıştı. Bu hedefe Şubat 2024 tarihi itibarı ile ulaşılmış ve Finansal Okuryazarlık Öğretim Programı ilk aşamada pilot okul olarak seçilen meslek liselerinde uygulamaya konulmuştur. Şimdi ise finansal okur-yazarlık eğitiminin milli eğitim müfredatının bir parçası olarak diğer okullar ve yaş gruplarına verilmesi aşamasına gelmiş durumdayız.

Finansal okuryazarlık eğitiminin milli eğitim müfredatına dahil edilmesine önderlik eden Milli Eğitim Bakanımız Sn. Nazım Çavuşoğlu’na, Talim Terbiye Dairesi Müdürü Sn. Murad Aktuğ ve değerli çalışma arkadaşlarına, proje danışmanlarımız KMC Consulting Ltd. firması uzmanlarına ve bu hedeflere ulaşmada uzun uğraş ve emek veren Bankalar Birliği Genel Sekreteri Sn. Halil Okur’a teşekkür eder, finansal okuryazarlık eğitim programının öğrencilerimize ve ülkemize hayırlı olmasını dilerim.

Olgun Önal

Yönetim Kurulu Başkanı
Kuzey Kıbrıs Bankalar Birliği

KAPSAM

4.1.1. İhtiyaçlar ve İstekler

- Temel İhtiyaçlar
- İhtiyaçlar ve İstekler Arasındaki Fark
- İhtiyaç ve İstekler İçin Harcama Yapmanın Dengesi

KAZANIMLAR

14

Farklı bireylerin, farklı istekleri olabileceğini kavrar.

İhtiyaçların, isteklerden neden daha önemli olduğunu çıkarımını yapar.

İhtiyaç ve istekleri gidermenin parasal karşılığını açıklar.

01

İhtiyaç ve istekler arasındaki farkı açıklayabilir.

02

03

İhtiyaçlarını ve isteklerini önceliklerine göre sıralayabilir.

04

05

Yaşam koşullarına göre ihtiyaçların değişebileceğini bilir.

06

İHTİYAÇ NEDİR?

İnsanda karşılanmadığı zaman üzüntü ve acı, karşılandığında mutluluk ve haz veren duyguya ihtiyaç denir.

İhtiyaç aslında insanların hayatta kalabilmeleri için doğal ve toplumsal gerekliliklerin tümüdür. İhtiyaçlar karşılanmadığı takdirde insan sıkıntıya girer, mutsuz olur hatta sağlığı tehlikeye girer. Örneğin bir insan acıktığında bu ihtiyacını gidermek için çaba gösterir. İhtiyacın karşılanma süresi uzarsa veya ihtiyacı karşılanmazsa hayati tehlike doğabileceği için daha çok çabalar, yardım ister.

İhtiyaçlar, çoğu zaman her birey için aynı olmasına rağmen, ihtiyacı karşılama aciliyeti ve çeşitliği bakımından farklılık gösterir.

İhtiyacın Özellikleri

İhtiyacın başlıca özellikleri şunlardır:

İhtiyaçlar Sınırsızdır:

İhtiyaçlar sınırsız ve sürekli. İnsanın gidermek zorunda olduğu, gidermeyi arzu ettiği çok sayıda ihtiyacı vardır. İhtiyacın bir kez karşılanması yeterli değildir, ihtiyaç sürekli karşılanmalıdır. Örneğin su ihtiyacı olan insan bir bardak su içerek susuzluğunu giderse de bir müddet sonra tekrar suya ihtiyaç duyacaktır.

İhtiyaçların Aciliyet Dereceleri Farklılık Gösterir:

Karşılanmayan her ihtiyacın verdiği acı aynı değildir. Örneğin su ihtiyacının şiddeti, oyun oynama ihtiyacından daha fazladır. İhtiyaçlar, sınırlı olanaklarla karşılanmaya çalışılırken aciliyet derecesi yüksek olandan düşük olana doğru sıralama yapılmalıdır.

Karşılanan İhtiyacın Aciliyeti Azalır:

Başlangıçta çok acil olan ihtiyaç karşılandıkça azalır. Örneğin çok aç bir insan yemek yediğinde rahatlama hisseder. Böylelikle beslenme ihtiyacının şiddeti azalır.

İhtiyaçları Gidermeye Yarayan Mal ve Hizmetler Birbirinin Yerine Geçebilir:

Temin etme zorlukları ya da pahalı olması gibi nedenlerle farklı mal ve hizmetlerle ihtiyaçlar karşılanabilir. Örneğin pahalı bir ürün yerine daha ucuz bir ürünün seçilmesi ya da futbol maçının stadyum yerine televizyondan izlenmesi.

İhtiyaçlar Sürekli Artma Eğilimi Gösterirler:

Teknolojik ve kültürel gelişmeler yeni ihtiyaçların ortaya çıkmasına neden olur. Örneğin teknolojinin gelişmesi cep telefonları, tablet veya bilgisayar kullanılmasını gerekliliğini ortaya çıkarmıştır.

İhtiyaçların Sınıflandırılması

İhtiyaçları etkileyen birçok unsur vardır. Bu nedenle kesin kesin bir sınıflandırma yapmak mümkün değildir. İhtiyaçların sınıflandırılması kişiye ve zamana göre değişiklik göstermekle birlikte ekonomik açıdan iki başlıkta sınıflandırılabilir:

1. Temel (Yaşamsal) İhtiyaçlar:

İnsanın yaşamını devam ettirebilmesi için mutlaka karşılamak zorunda olduğu ihtiyaçlardır. Örneğin beslenme, giyinme, sağlık ihtiyaçları.

2. Kültürel İhtiyaçlar:

İnsanların yaşamsal ihtiyaçları karşılandıktan sonra gerçekleştirmek istediği, daha iyi yaşam sürmesi için gerekli olan ihtiyaçlardır. Örneğin eğitim alma, kitap okuma, sanatsal etkinlikler (sinemaya, tiyatroya gitme), spor yapma, tatile gitme, sosyalleşme (arkadaşlarıyla oyun oynama, sohbet etme vb.)

İSTEKLER

İhtiyaçların ötesinde, arzulanan ancak hayatta kalmak için mutlaka gerekli olmayan şeylerdir. İstekler, yaşamsal ve kültürel ihtiyaçlarını dışında daha çok haz almaya yöneliktir. Örneğin lüks tatiller, pahalı ürünler, kıymetli mücevherler, kontrolsüz gibi...

İsteklerin Özellikleri

Kişiseldir:

Herkesin istekleri farklıdır ve bireysel tercihlere göre değişir.

Duygusal temellidir:

Genellikle duygusal tatmin veya keyif arayışıyla ilişkilidir.

Arzularla yakından ilgilidir:

İstekler, bir şeyi arzulama ve ona sahip olma isteğini içerir.

Örnekler:

- Bir dondurma yemek, bir film izlemek veya bir konsere gitmek gibi şeyler isteklerdir.
- Yeni bir telefon almak, güzel bir kıyafet almak veya pahalı bir restoranda yemek yemek de istek olabilir.

Kısacası, istekler, hayatımızı daha keyifli hale getiren, kişisel tatmin sağlayan, ancak hayatta kalmak için olmazsa olmaz olmayan arzulardır.

ETKİNLİKLER

1 İHTİYAÇ MI - İSTEK MI

Aşağıda bilgileri verilen kişilerin hangi ihtiyaç grubuna veya istek olup olmadığını karşısındaki boşluğa yazınız.

Bir öğrencinin yürüyüş arkadaşlarıyla oyun onama istemesi.	
Tansiyon hastası olan Hüseyin amcanın eczaneden tansiyon ilacını alması.	
Bilgisayarı olan bir öğrencinin, kullanımı daha kolay diye tablet ve cep telefonu da almak istemesi.	
Evindeki buzdolabı sürekli arızalanan, yenisini almak için yeterli geliri olmayan bireyin yat turuna çıkmak istemesi	

2 10 SANİYE KURALI

İhtiyaç ve isteklerimizi belirlemede 10 saniye kuralı dikkate alınmalıdır. 10 saniye kuralına göre; almak istediğimiz ürünü düşünerek kendimize soracağımız sorularla o ürünü ihtiyaç mı, istek mi olduğunu ayırt edebiliriz.

- Almak istediğim şey gerçekte ihtiyaç mı?
- Bundan bende kaç tane var?
- Ürüne verdiğim paraya değecek mi?
- Bütçemde bunun için yer var mı?
- Borçlanmama değer mi?
- Kaç kere kullanacağım?

Bu sorular ışığında ürünü almanız gerektiğine karar vermişseniz o ürün sizin ihtiyacınızdır. Eğer almasam da olur diyorsanız o ürün sizin için istektir.

3 YARATICI GÖREV: REKLAMI DEĞİŞTİR!

Öğretmen, uygun göreceği bir reklam afişini sınıfa getirir. Afişteki içeriği ve neyi reklam ettiğini sınıfa kısaca anlatır. Bu kısa anlatımdan sonra aşağıdaki basamakları takip eder.

1. Reklamın “istek” yönünü öğrencilerle tartışır.
2. Öğrencilerle birlikte söz konusu reklamın “isteklere” mi, “ihtiyaçlara” mı yönelik olarak hazırlanıp hazırlanmadığına öğrencilerle birlikte karar verir?
3. Her bir öğrenciden reklamdaki ürün ve/veya hizmet için “ihtiyaca yönelik” alternatif reklam tasarımlar (sloganlar, reklam içerikleri vb.) yapmasını ister.

4 İHTİYAÇLAR VE İSTEKLER OYUNU

Aşağıdaki kartlar tahtaya yazılarak her öğrencinin bu kartları şekilde gösterildiği gibi “İSTEM” veya “İHTİYAÇLAR” başlığı altına yerleştirilmesi istenir.

Öğrencilerin yerleştirmeleri aşağıda verilen “İdeal Yerleştirme” durumuna uygun olup olmadığına bakılarak kendi yerleştirmeleri ile ilgili “Neden ihtiyaç? Neden istek?” olduğunu anlatmaları istenir.

Hediye gelen montu sevmediğim için yenisini alacağım.	Kış ayı geldiği için bot alacağım.	İstekler			
Gözlüğüm kırıldığı için yenisini almam gerek.	Türkçe defterim bittiği için yeni bir defter alacağım.				
Vitrindeki elbiseyi çok beğendim.	Kırmızı renkli elbiseden istiyorum.	İhtiyaçlar			
Yeni bir oyuncak alacağım.	Günde 3 öğün yemek yerim.				
Abur cubur yemeyi severim.	Uzaktan derse girmek için tablet alacağım.				
Mavi bir spor ayakkabısı alacağım.	Kardeşim 1. sınıfa başladığı için ona bot aldık.				

İdeal Yerleştirme

	İstekler		
	✓ Hediye gelen montu sevmediğim için yenisini alacağım.	✓ Kırmızı renkli elbiseden istiyorum.	✓ Mavi bir spor ayakkabısı alacağım.
	✓ Yeni bir oyuncak alacağım.	✓ Abur cubur yemeyi severim.	✓ Vitrindeki elbiseyi çok beğendim.
	İhtiyaçlar		
	✓ Uzaktan derse girmek için tablet alacağım.	✓ Kış ayı geldiği için bot alacağım.	✓ Gözlüğüm kırıldığı için yenisini almam gerek.
	✓ Günde 3 öğün yemek yerim.	✓ Kardeşim 1. sınıfa başladığı için ona bot aldık.	✓ Türkçe defterim bittiği için yeni bir defter alacağım.

TÜKETİM

KAPSAM

4.1.2. Bilinçli Tüketim ve Tüketici Hakları

- Bilinçli Tüketim
- Bilinçli Tüketici Olmanın Önemi
- Tüketici Hakları Nelerdir?

KAZANIMLAR

Alışveriş yaparken ürünlerin fiyatını, içeriğini ve son kullanma tarihini kontrol eder.

Bilinçli tüketici olarak haklarını koruma yollarını öğrenir ve uygular.

01

Bilinçli tüketimin çevresel ve ekonomik etkilerini örneklerle açıklar.

02

03

Alışveriş öncesi plan yapmanın ve bütçe oluşturma gerekliliğini kavrar.

04

05

Bilinçli tüketici olarak karşılaştığı bir sorunu çözmek için dilekçe yazma devletin ve sivil toplum kuruluşlarının rolünü açıklar.

Bilinçli Tüketim Nedir? Bilinçli Tüketici Nasıl Olunur?

Bilinçli tüketim hem kendimize hem çevremize hem de geleceğimize karşı sorumlu olmaktır. Bunun için şunlara dikkat etmeliyiz:

İhtiyaç ve istek ayrımı yapma:

Her istediğimiz şey ihtiyaç değildir. Gerçek ihtiyaçlarını belirler, gereksiz harcamalardan kaçınır. “İstek mi, ihtiyaç mı?” sorusunu alışverişten önce kendine sorar.

Kaynakları israf etmeden kullanma:

Su, elektrik, gıda gibi kaynakları dikkatli tüketmek.

Çevreye duyarlı olma:

Geri dönüştürülebilir, doğa dostu ürünleri tercih eder. Plastik kullanımını azaltır, enerji tasarrufu sağlar.

Bütçeye uygun alışveriş yapma:

Gelir-gider dengesini gözetir. Gelirine göre harcama yapar. Alışveriş listesi hazırlar, plansız harcamalardan uzak durur.

Tüketici haklarını bilme ve koruma:

Aldığı ürünle ilgili sorun yaşarsa nereye başvuracağını bilir. Tüketici haklarını tanır (kurulu mal, iade, garanti, şikâyet hakkı vb.)

KKTC - Tüketicileri Koruma Yasası

Ülkemizde, Ticaret Dairesi tarafından yürütülen “Tüketicileri Koruma Yasası” vardır. Bu yasanın amacı tüketicinin sağlık ve güvenliği ile ekonomik çıkarlarını koruyucu, aydınlatıcı, eğitici, zararları tazmin edici önlemler almak, tüketicilerin kendilerini koruyucu girişimlerini özendirmek ve bu konudaki politikaların oluşturulmasında örgütlenmelerini teşvik etmeye ilişkin hususları düzenlemektir.

Bilinçli Tüketici Misiniz?

Bilinçli tüketici **istikrarlı ekonominin** temelidir. Bilinçli alışverişte amaç; **heyecan ve dış etkilerle hareket etmeden akılcı davranmak, planlı alışveriş etmek, sağlıklı, güvenli, topluma ve çevreye duyarlı, kaliteli mal ve hizmetleri satın almak ve sonuçta da sağlık, refah, huzur ve mutluluğu artırmak suretiyle daha iyi bir yaşam standardına ulaşmaktır.** Tüketicilerin **hem alışveriş öncesinde** kendileri için yeterli ve gerekli olanı seçebilmeleri, **hem de alışveriş sonrasında** karşılaştıkları olumsuzlukları çözebilecek hak arama yolları hakkında **bilgi sahibi** olmaları önemlidir.

Bu kapsamda bilinçli tüketici;

Alışverişe çıkmadan önce alınacaklar listesi yapar. 	Alacağı ürünler hakkında fiyat araştırması yapar. Ürünlerin fiyat etiketini inceler. 	Alırken de tüketirken de israf etmez. 	Aynı kalitedeki ürünler arasından yerli olanı tercih eder.
Reklam veya ilanların aldatıcı ya da yanıltıcı olma ihtimaline karşı dikkatli olur. 	Satın alacağı ürünü alırken ürünün fark edilebilir bir kusuru olup olmadığını kontrol eder. 	Satın aldığı ürünün faturasını veya fişini alır. 	
Garanti belgesi ve tanıtma kullanma kılavuzu ile satılması gereken ürünleri bilir, bu ürünleri satın aldığı anda bu belgeleri de teslim almayı unutmaz. 	Satın aldığı ürünle ilgili servis hizmetine ihtiyaç duyduğunda servisin yetkili olup olmadığını kontrol eder. 	Satın aldığı ürünle ilgili sorun yaşadığında önce satıcı ile çözmeye çalışır. 	

Satıcı, Satışa Sunduğu Ürünü Satmaktan Kaçınamaz

Vitrinde, rafta, elektronik ortamda veya açıkça görülebilir herhangi bir yerde teşhir edilen malın, satılık olmadığı açıkça belirtilmiyorsa satıcı söz konusu malın satışından kaçınamaz; satışa konu ürün bir hizmetse bu hizmeti yerine getirmekten de haklı bir sebep olmadıkça kaçınamaz.

ETKİNLİKLER

1

Aşağıdaki cümlelerdeki boş bırakılan yerleri, uygun kelimelerle doldurunuz.

- kaynak - bilinçli tüketici - meslek - borçlanmak - israf - tüketici - tasarruf

1. Hizmet ya da ürünlerden yararlanan, satın alıp kullanan kişilere denir.
2. Gelirlerin akıllıca kullanan, alışverişini en çok fayda sağlayacak ve çevreye duyarlı olacak şekilde yapan kişilere. denir.
3. Bir kişinin geçimini sağlamak için sürekli yaptığı işe denir.
4. Herhangi bir şeyi dikkatli, tutumlu ve ölçülü kullanmaya denir.
5. Bir ürünün üretilmesi için bize gerekli olan her şeye denir.
6. Kaynakların , ürünlerin , emeğin ve zamanın boş yere harcanmasına denir.
7. Gelirlerinden daha fazla harcama yapan ailelerin zorunda kalacaklarını unutmayınız.

Yanıt Anahtarı

1. Tüketici	5. Kaynak
2. Bilinçli tüketici	6. İsrar
3. Meslek	7. Borçlanma
4. Tasarruf	

2

Aşağıdaki cümlelerden doğru olanların başına “D”, yanlışlara “Y” harfi yazınız

1. () Bir ürünün fiyatının yüksek olması kaliteli olduğu anlamına gelir.
2. () Dayanıklı tüketim mallarında garanti belgesinin alınmasına dikkat edilmelidir.
3. () Bir ürünü almadan önce mutlaka fiyat araştırması yapmalıyız.
4. () Giderlerimiz, gelirlerimizden fazla olduğu zaman tasarruf yapabiliriz.
5. () Gıda ürünlerinin üzerinde üretim ve son tüketim tarihleri belirtilmelidir.
6. () Bir ürünün istenilen kalitede olmasına standart denir.
7. () Elektrikle çalışan cihazlar kullanılmadığı zaman fişleri prizden de kapatılmalıdır.
8. () Eğer paramız yetiyorsa kaynakları istediğimiz gibi kullanabiliriz.
9. () Suyun bilinçsizce tüketilmesi ve kaynakların azalması sonucu tarım yapılamayacağı için birçok yiyecek üretilemez.
10. () Üzerinde CE kısaltması bulunan bir ürünün Avrupa Birliği nin koyduğu standartlara uygun olarak üretildiğini gösterir.

Yanıt Anahtarı

1. Y	6. D
2. D	7. D
3. D	8. Y
4. Y	9. D
5. D	10. D

PARA

KAPSAM

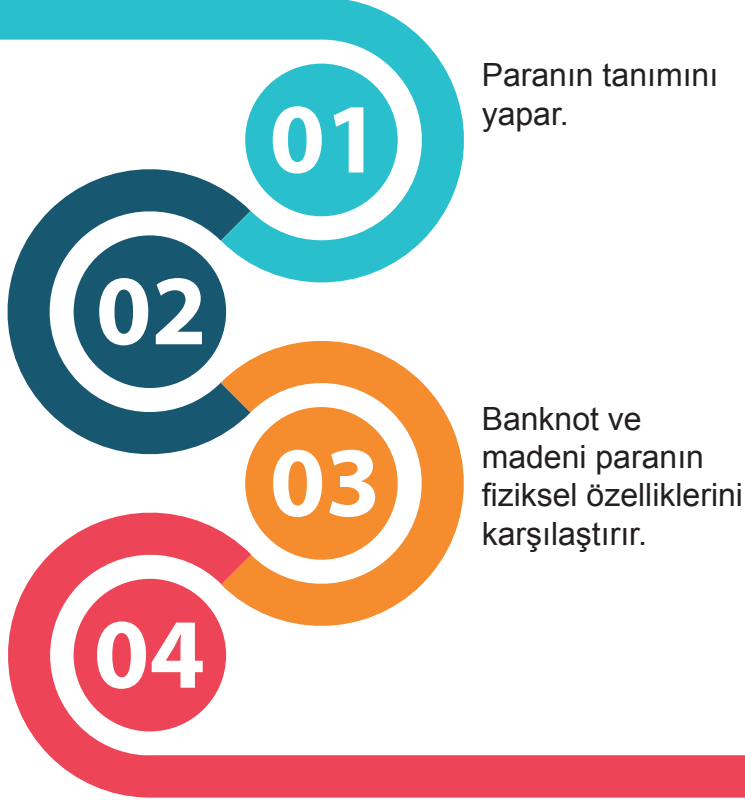
4.2.1. Paranın Ortaya Çıkışı

- Paranın tanımı ve tarihçesi
- Para Çeşitleri (Banknot, Madeni Para)

KAZANIMLAR

Paranın değişim aracı, değer ölçüsü ve tasarruf aracı olarak işlevlerini kavrar.

Günlük yaşamda kullanılan para türlerini tanımlar ve kullanım alanlarını ayırt eder.

Para Nedir? Ne İşe Yarar?

Para, bir mal veya hizmet satın alırken kullandığımız **ödeme aracıdır**. Para devletler tarafından basılır, kâğıt veya metal olabilir ve üzerinde değeri yazar. Hepimizin bildiği anlamda para; cüzdanımızda taşıdığımız, bankada veya kumbarada biriktirdiğimiz madeni veya kâğıt banknotlardır.

Para, alından bir **değişim aracıdır**. Yani bir mal ya da hizmet satın almak istediğimizde, karşılığını para ile öderiz. Örneğin süt almak istediğimizde karşılığında elma değil para veririz.

Bir şeylerin değerini ölçerken **ölçü birimi** kullanırız. Metre uzunluk, kilogramsa ağırlık ölçer; benzer şekilde santigrat derece de sıcaklığı ölçerken kullanılır. Para da bir şeylerin değerini ölçerken kullandığımız ölçü birimidir. Bir şeyin değeri, onu almak için ne kadar paraya ihtiyacımız olduğu ile ölçülür. Biz buna **fiyat** diyoruz.

Paramızı hemen harcamamız gerekmez. Harçlığımızı daha sonra harcamak için biriktirebiliriz. Biriktirdiğimizde paramız değer kaybetmeyecektir. Yani para **değer saklama aracıdır**.

Madeni paralar metalden üretilir.

Kâğıt paranın diğer adı banknottur.

Paranın Özellikleri

Paranın 6 temel özelliği vardır. Bunlar:

Herkes tarafından kabul edilir:

Para herkes tarafından kabul edilen bir ödeme aracıdır. Bu özelliği sayesinde para, alışveriş yapmamıza imkân sağlar ve paramız olduğu sürece bu imkân devam eder.

Kolay taşınabilir:

Parayı cebimizde taşıyabiliyoruz. Eğer para yerine karpuz kullanılıyor olsaydı, düşünsene onu taşımak ne kadar zor olurdu!

Bölünebilir:

Paranın alışverişlerimizi kolaylaştıran bir diğer özelliği ise bölünebilir olması. 100 TL ile kantinden 50 TL'ye çikolata, 20 TL'ye de su, 30 TL de para üstü alırsın. Para bölünemeseydi, para üstünü alamayacaktık.

Biriktirilebilir:

Paran olduğunda, onu hemen harcamak zorunda değilsin. Paranı biriktirdiğinde, gelecekte daha çok paran olur ve istediğin, hayalini kurduğun bir şeyi satın alabilirsin ya da beklenmedik durumlar için parayı saklamaya devam edebilirsin.

Dayanıklısıdır:

Para dayanıklıdır. Para yerine ödeme aracı olarak dondurma kullandığımızı düşünsene! Biriktirmeye çalıştığımızda dondurma hemen erirdi.

Az bulunur:

Pırlantalar kum taneleri kadar fazla olsaydı, bu kadar değerli olmazdı. Aynı durum para için de geçerli. Bu sebeple, devletler paranın değerini korumak için sınırlı miktarda para basar.

Madeni Paranın Doğuşu

Paranın bulunuşundan önce insanlar ihtiyaçlarını karşılamak için, ellerindeki malların fazlasını başka ürünler ile takas ediyor, yani değiştiriyorlardı. İnsanlar istedikleri ürünü almak için ellerindeki ürününün ne kadarının yeterli olduğu konusunda anlaşana kadar sıkı pazarlıklar yapar, yani değiştirmek istedikleri ürünlerin değeri konusunda ortak bir karar vermek zorunda kalırlardı.

Bir kilo elma ile ne kadar süt takas edebilirsiniz? Kimine göre 1 kilo elma 2 şişe süt ederken, kimine göre ise 3 şişe süt değerinde olabiliyordu. Bu durum, takas yapan kişiler için zorluk yaratıyordu.

Takas yapılacak her ürün bölünemediği için insanlar genellikle yaklaşık değerlerle takas yapmak zorunda kalıyorlardı. Örneğin, 3 tane tavuğu olan bir kişi, bu tavukları bir inekle değiştirmek istediğinde, bir inek 3 tavuktan daha değerli görülebilirdi. Ancak, inek bölünemediği için bu kişi 3 tavuğun karşılığını tam olarak alamazdı ve bu takas gerçekleştirilemezdi. Son olarak, biriktirmek çok zordu. Süt, meyve, et, yumurta gibi zamanla bozulabilen ürünlere sahip olanlar bir an önce ellerindeki ürünleri değiştirmeye çalışırlardı.

Takasın zorlukları nedeniyle, ürün para olarak kabul edilen midye kabukları, odun, tuz ve metaller değişim aracı olarak kullanılmaya başlandı. Bu malların her birinin herkes tarafından kabul edilen bir değeri vardı. Metalin dışında kullanılanlarında taşıma zorluğu vardı. Bu durumdan kurtulmak için, önceden belirlenmiş bir ağırlığa sahip metal parçaların madeni para haline getirilmesine karar verildi. Böylece madeni paralar doğdu.

Madeni paralar metalden yapılır ve daha küçüktür. Üzerinde yıl bilgisi, ülkenin sembolleri ve bazen önemli kişilerin profilleri bulunur. Genelde 25, 50 kuruş veya 1 lira gibi düşük değerli olur. Küçük alışverişlerde ya da bozuk para olarak çok kullanılır.

Kağıt Paranın (Banknot) Doğuşu

Madeni paralar altın ve gümüş gibi değerli madenlerden yapıldığı için çok maliyetli oluyordu. Ayrıca madeni paraların taşınması da zordu. Bu yüzden daha az maliyetli ve insanların daha rahat yanlarında taşıyıp kullanabilecekleri kâğıt paralar ortaya çıktı. Düşünsene! 1000 TL'ye bisiklet almak için bin tane 1 TL'nin olması gerekseydi, bunları taşımak ne kadar zor olurdu. Tam da bu zorluk yüzünden kâğıt para kullanılmaya başlandı.

Banknotlar ince ve renkli kâğıtlardan yapılır. Yırtılma ve sahtekarlıkları önlemek için özel bir kâğıt üzerine baskı yapılır. Üzerinde önemli kişiler, tarihi yerler ya da özel semboller bulunur. Farklı boyutlarda ve değerlerde olabilir. Mesela 5, 10, 20, 100 veya 200 birimlik banknotlar gibi. Yüksek değere sahip oldukları için büyük alışverişlerde kullanılırlar.

Türk Lirası Banknotları

En küçük kâğıt para olan **5 liralık** banknotta bilim tarihi profesörü Aydın Sayılı'nın portresi vardır.

10 liralık banknotun arka yüzü matematikçi Cahit Arf'ın portresini taşır.

20 liralık banknotun arkasında Türk mimarisine yön veren Mimar Kemaleddin portresi bulunur.

50 liralık kâğıt para, kadın portresi bulunan tek banknotumuzdur. İlk kadın romancılarımızdan Fatma Aliye'nin portresi bu banknotta yer alır.

100 liralık banknotun arkasında bestekâr ve müzisyen Buhurizade Mustafa Efendi (İtri)'nin portresi vardır.

En büyük kâğıt para olan **200 liralık** banknotun arkasında halk ozanı Yunus Emre'nin portresi yer alır.

ETKİNLİKLER

1 PARANIN TARİHÇESİ

Paranın tarihçesini anlatan video sınıfta öğrencilere izletilerek, konu ile ilgili tartışılır.

video linki:

2 PARANIN EVRİMİ POSTERİ (GÖRSEL TASARIM)

-Öğrencilerden paranın tarihsel evrimini anlatan bir poster tasarlar.
-Posterlerde şu konu yer almalı: “Eski Çağlardan Günümüze Para”

28

3 HAYALİMDEKİ PARA

Paranın tasarım öğelerini tanımak ve hayal gücünü kullanmak
Öğrencilere boş banknot ve madeni para şablonları verilir. Her öğrenci kendi hayali ülkesi için adı, değeri, rengi, sembolü olan para tasarlarlar. Tasarımlar sınıf panosuna asılır.

PARA

KAPSAM

4.2.2. Para Neden Gereklidir?

- İhtiyaçları ve İstekleri Karşılama
- Satın Alma

KAZANIMLAR

Satın alma sürecinde para kullanımının gerekliliğini açıklar.

Günlük yaşamdan örneklerle ihtiyaç ve istek listesi hazırlar.

BİLGİ NOTLARI

İnsanların ihtiyaçları ve istekleri sınırsızdır. Bu kaynakları en uygun şekilde kullanmak için hangisinin zorunlu ihtiyaç, hangisinin istek olduğunu ayırt etmek, önce ihtiyaçları karşılamak, kalan bütçeyle istekleri değerlendirmek gerekir.

Bireyin bulunduğu durum ile ulaşmak istediği durumu arasındaki farka ihtiyaç denir. Bu fark arttığında ihtiyacın şiddeti artar ve birey bu ihtiyacını karşılamak için harekete geçer. Örneğin montu olmayan bir insanın havaların soğumasıyla mont ihtiyacı duyması aşikârdır. İstek, ihtiyaçların karşılanma şeklidir. Tüketicinin ilgi duyduğu ürünü karşılamak için hissettiği arzudur. Sahip olunması iyi bir durum olan, hayatta kalmak için gerekli olmayan mal ve hizmetlerdir. İki farklı bireyin gömlek almayı istemesi hâlinde içinde bulundukları şartlar gereği biri markalı ürün tercih ederken diğeri markası bilinmeyen bir gömlek tercih edebilir.

ETKİNLİKLER

1

“ALİŞVERİŞ SEPETİ” SINIFLANDIRMA OYUNU

- Öğrencilere çeşitli ürün resimleri dağıtılır (örneğin: su, çikolata, kitap, telefon, oyuncak, mont).
- Her öğrenci ürünü “İstek” veya “İhtiyaç” sepetine yerleştirir.
- Ardından grupça tartışılır: Neden o kategoriye koydun? Herkes için aynı mı?

2

“HAYALİ BÜTÇE” PLANLAMA GÖREVİ

- Her öğrenciye 100 TL’lik hayali bir bütçe verilir.
- Bir ihtiyaç listesi ve bir istek listesi hazırlar.
- Bütçesini nasıl kullanacağına karar verir ve gerekçesini yazar.

3

“İSTEK Mİ, İHTİYAÇ MI?” DRAMA

- Öğrenciler ikili gruplar oluşturur.
- Bir senaryo oynarlar: biri bir şey almak ister, diğeri sorgular (“Gerçekten buna ihtiyacın var mı?”).

PARA

KAPSAM

4.2.3. Para Nasıl Kazanılır?

- İnsanlar Neden Çalışır?
- Meslekler ve Gelir Kaynakları

KAZANIMLAR

Para kazanmanın sadece bireysel değil, toplumsal fayda sağlama yönüyle de önemli olduğunu fark eder.

Para kazanmanın emek ve üretimle ilişkili olduğunu örneklerle açıklar.

İnsanların temel ihtiyaçlarını karşılamak ve yaşamlarını sürdürebilmek için çalıştığını ifade eder.

BİLGİ NOTLARI

Para Nasıl Kazanılır?

Hayatımızı devam ettirebilmek, temel ihtiyaçlarımızı karşılayabilmek için para gereklidir. İnsanlar bu parayı çalışarak elde eder. Bir kişinin karşılığında para kazanarak yaptığı işe meslek denir. Örneğin: Öğretmenler okullarda ders verir, doktorlar hastaları iyileştirir, fırıncılar ekmek yapar. Meslekler sayesinde insanlar hem başkalarına yardımcı olur hem de kendi ihtiyaçlarını karşılamak için gelir elde eder.

Gelir ve Gelir Kaynakları

Bir kişinin çalışarak kazandığı paraya gelir denir. Gelir, insanların ihtiyaçlarını karşılamasına yardımcı olur. Gelir elde etmenin farklı yolları vardır.

Maaş:

Bir işte çalışınca her ay düzenli olarak alınan paradır. Örneğin öğretmenler okullarda çalışır ve maaş alır.

Satış geliri:

Bir ürün ya da hizmet satınca kazanılan paradır. Örneğin bir fırıncı ekmek satarak para kazanır.

Kira geliri:

Kendi evini veya dükkânını başkasına kullandıran kişi, karşılığında para alır.

32

Mal ve Hizmet Derken Neyi Kastediyoruz?

Örneğin:

Süt

Ev

Araba

Elma

Bisiklet

Elbise

Mal

Örneğin:

Saç kestirmek

Muayene olmak

Araba yıkatmak

Hizmet

ETKİNLİKLER

1

“HAYALİ PAZAR” ROL OYUNU

- Öğrenciler gruplara ayrılır ve bir ürün üretip satma senaryosu oluşturur (örneğin: el yapımı bileklik, dijital afiş, hikâye kitabı).
- “Para kazanmak için neye ihtiyaç var?” sorusu üzerinden değerlendirme yapılır.

2

“MESLEK DEDEKTİFLERİ” DİJİTAL ARAŞTIRMA ÖDEVİ

- Her öğrenci bir meslek seçer ve şu sorulara yanıt arar:
 - Bu meslek ne iş yapar?
 - Nasıl gelir elde eder?
 - Hangi yetenekler gerekir?

3

“İNSANLAR NEDEN ÇALIŞIR?”

- Öğrencilere farklı karakter kartları verilir (örneğin: öğretmen, çiftçi, doktor, yazılımcı).
- Her karakterin neden çalıştığını ne hissettiğini ve ne amaçla çalıştığını yazmaları istenir.
- “Çalışmak sadece para kazanmak mıdır?” sorusu üzerinden duyuşsal tartışma yapılır.

PARA

KAPSAM

4.2.4. Paramız ve Para Birimleri

- Türk Lirası
- Banknot ve Madeni Türk Liraları
- Döviz nedir?
- Ülkemizde Sıklıkla Kullanılan Yabancı Paralar
- Türk Lirasının Yabancı Para Birimlerindeki Karşılığı

KAZANIMLAR

Türk Lirası'nın sembolünü (₺) tanıır ve günlük yaşamda kullanım alanlarını örneklerle açıklar.

Dövizin neden farklı ülkelerde kullanıldığını ve ekonomik ilişkilerdeki rolünü açıklar.

01

Türk Lirası'nın Türkiye'nin resmi para birimi olduğunu ifade eder.

02

03

Paraların güvenlik özelliklerini (filigran, hologram vb.) tanıır ve sahte para riskine karşı bilinç geliştirir. - döviz kavramını tanımlar ve yabancı ülkelerin para birimleriyle ilişkilendirir.

04

05

Döviz kurlarının değişken olduğunu ve alış-satış işlemlerinde önem taşıdığını fark eder.

Metal Paralar Darphane, Banknotlar Merkez Bankası Tarafından Basılır

Kâğıt paraların ortaya çıkmaya başladığı zamanlarda, birçok banka değerli madenleri emanet alıp karşılığında kâğıt para veriyordu. Ancak, her banka bunu aynı şekilde gerçekleştiremiyordu. Bazıları, bankaya getirilen madenin değerinden daha az, bazıları ise daha fazla değerde kâğıt para veriyordu. Bu durumda hangi bankaların adil davrandığını ve hangi kâğıt paraların gerçek değerine sahip olduğunu bilmek zordu. Dolayısıyla kâğıt paraların gerçek değerine sahip olmasını sağlamak için kurallar koyuldu.

Farklı değerlerde kâğıt para veren bankalar karışıklığa yol açtığı için, devletler kâğıt para basma görevini sadece bir bankaya verdi. Bu sayede devletler, durumu denetleyebilir ve paranın güvenilirliğini sağlayabilir hale geldi. Bu şekilde kurulan bankalara “**merkez bankası**” ismi verildi.

Merkez Bankası Ne Yapar?

Merkez Bankası, diğer bankalardan farklıdır. Örneğin Merkez Bankasında hesap açtıramaz, fatura ödeyemez ya da Merkez Bankasından kredi kartı alamayız.

KKTC Merkez Bankası, kalkınma planları ve yıllık programlara uygun olarak, ekonomik gelişmeye yardımcı olacak biçimde para-kredi politikalarını uygulamak, bankacılık sistemini düzenlemek ve denetlemekle görevlidir.

Merkez Bankasının temel görevlerinden biri de banknot (kâğıt para) basmak ve dağıtmaktır. Ne kadar banknot basılacağına Merkez Bankası karar verir. Banknotlar, kullanılırken elden ele geçtiği için çabuk yıpranır, yıprandıkça da onları sahtelerinden ayırmak zorlaşır. Bu nedenle, Merkez Bankası eskimiş ve yıpranmış banknotları toplayarak bunların yerine yeni banknotları kullanıma sunar.

Biz de KKTC olarak Türk Lirası kullanıyoruz. Başka bir ifadeyle bizim kullandığımız Türk Lirası banknotların ne kadar basılacağına ve nasıl dağıtılacağına Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası karar vermektedir.

Banknotların Güvenlik Özellikleri

Merkez bankaları, paraların taklit edilmesini ve sahte para basılmasını engellemek için çeşitli önlemler alır. Banknotların üzerine basılan birtakım işaretler ve kâğıdın niteliği, basılan paranın güvenilir olmasını sağlayan özelliklerdir.

Kabartma Baskı

Banknotun ön yüzünde farklı yerlerde bulunur ve dokunulduğunda hissedilir.

Gizli Görüntü

Banknota yatay konumda ve göz hizasında bakıldığında, Atatürk portresinin sağ alt köşesindeki yedigen şeklin içinde kupür değeri görülür.

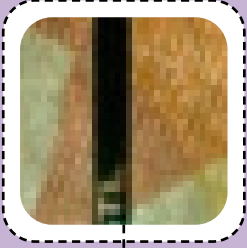

Holografik Şerit Folyo

Banknot tasarımıyla uyumlu çeşitli motiflerden oluşur. Banknota farklı açılardan bakıldığında bu motifler renkli ve parlak yansımalar verir. Dikdörtgen şekil içindeki "TL" harfleri kupür değerine dönüşür.

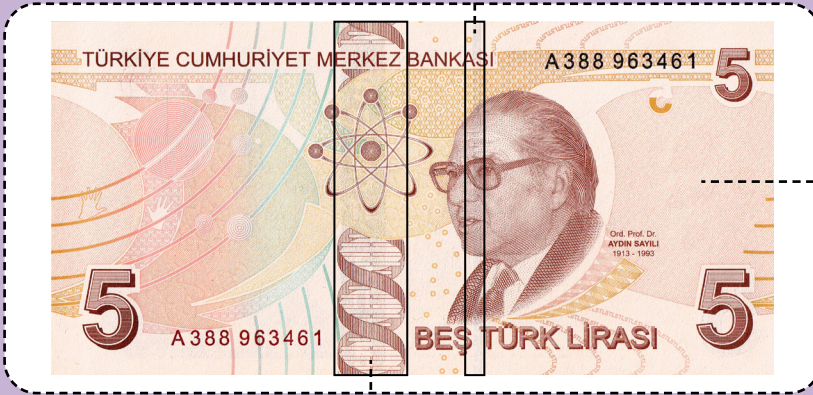

Eğer biri bize sahte para verirse, aslında geçersiz olan bir para almış oluruz ve kayba uğrarız. Bu nedenle banknotların güvenlik özelliklerini bilmemiz ve alışverişlerde bunlara dikkat etmemiz önem taşır.

Emniyet Şeridi

Kağıda gömülü olarak yer alır. Üzerinde kupür değeri ile “TL” harfleri bulunur. Banknot ışığa tutulduğunda her iki yüzden de kesintisiz bir hat şeklinde görülür.

Renk Değiştiren Şerit

Banknota farklı açılardan bakıldığında altın sarısına dönüşür. Üzerinde kupür değeri ve “TL” harfleri bulunur.

Filigran

Banknotların ön yüzünde bulunan Atatürk portresinin küçüğü ile kupür değerini gösteren rakamdan oluşur. Banknot ışığa tutulduğunda her iki yüzden de görülür.

Paralarımız ve Para Birimleri

Türk lirası (TL), Türkiye ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde kullanılan resmi para birimidir. Türk lirası ilk olarak 1927 yılında kullanılmaya başlandı. Paraların tasarımı ve basımı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ve Darphane tarafından yapılmaktadır.

Sembolü: ₺

Alt birimi: Kuruş (1 TL = 100 kuruş)

Kod: TRY

Madeni Türk Lirası

1 kuruş, 5 kuruş, 10 kuruş, 25 kuruş, 50 kuruş ve 1 TL şeklindedir.

Banknot Türk Lirası

5 TL, 10 TL, 20 TL, 50 TL, 100 TL ve 200 TL şeklindedir. Üzerlerinde Atatürk'ün resmi ve bazı ünlü Türk kişiliklerin portreleri bulunur.

Döviz Nedir?

Döviz, başka ülkelerin parasıdır. Başka bir ülkeye gittiğimiz zaman, mal ve hizmet satın almak için o ülkenin kullandığı para birimine ihtiyacımız olur. İşte bu yabancı paralara döviz denir.

Ülkemizde Sıklıkla Kullanılan Yabancı Paralar

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Türk Lirası kullanılmasına rağmen bazı durumlarda döviz kullanmaya ihtiyaç duyarız. Yurt dışına seyahat edeceğimiz zaman, o ülkede kullanılan para birimini harcamalarımızda kullanırız. Eğer İngiltere'ye gitmek istiyorsan, orada Türk Lirası değil "Birleşik Krallık 'ın Parası: İngiliz Sterlini (£)" kullanılır.

Elektronik eşya, araba gibi satın alınan mallar başka ülkeden geliyorsa, o ülkenin parasına göre döviz fiyatı olur. Bu durumda ülkemizde sterlin, dolar veya euro gibi para birimleri sıklıkla kullanılmaktadır.

Bazı insanlar, sadece harcamak için değil, gelecekteki ihtiyaçları için para biriktirirler. Bu birikimi bazen kendi ülkelerinin parasıyla, bazen de başka ülkelerin parasıyla yaparlar. Bu birikimi dövizle yapma nedenlerinden biri kendi ülkelerinin parasının bazen zamanla değer kaybetmesinden dolayıdır.

Ülkemizde Sıklıkla Kullanılan Yabancı Para Birimleri (Dövizler) Şunlardır:

Amerika Birleşik Devletleri Parası: **Dolar (\$)**

Avrupa'nın Parası: **Euro (€)**

Birleşik Krallık 'ın Parası: **İngiliz Sterlini (£)**, İngiliz Sterlinin bir diğer adı da "**Pound**" dur.

Japonya'nın Parası: **Japon Yeni (¥)**

ETKİNLİKLER

1

KKTC MERKEZ BANKASI'NA TEKNİK GEZİ DÜZENLEME

Okul idaresi gözetiminde KKTC Merkez Bankasının faaliyetlerini gözlemlemek üzere bir teknik gezi düzenlenir.

2

DÖVİZ KURU TAKİBİ POSTERİ

Öğrencilerle birlikte ülkemizde en yaygın kullanılan yabancı para birimlerinden dolar, euro ve sterlini seçin. Büyükçe bir kartona 7 günlük sütunlar oluşturun. Her bir para birimi için farklı bir renk seçin. Her gün seçilen para birimlerinin TL karşısındaki değerini güvenilir sitelerden kontrol ederek verileri tabloya yazın. Verileri çizgi grafiği kullanarak gösterebilirsiniz. 7 günün sonunda haftalık değerlendirme yapın. Hafta sonunda şu soruları sorun:

- Hangi para birimi en çok değişti?
- Dolar arttı mı azaldı mı?
- En yüksek kurdan seyreden para hangisiydi?

KKTC MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

KKTC
Talim ve Terbiye Dairesi Müdürlüğü

BU DERS KİTABI
KKTC MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINCA ÜCRETSİZ OLARAK VERİLMİŞTİR.
PARA İLE SATILMAZ